

16 Ιουλίου 2020

Χωριά-φαντάσματα της Κύπρου

[Επιστήμες](#), [Τέχνες & Πολιτισμός](#) / [Προσκυνήματα-Οδοιπορικά-Τουρισμός](#)

Εκεί όπου ο χρόνος σταμάτησε.

Το φαινόμενο της εγκατάλειψης οικισμών δεν είναι σύγχρονο. Παρατηρείται διαχρονικά και σε πολλές περιοχές ανά τον κόσμο. Ως εγκαταλελειμμένος οικισμός ορίζεται κάθε οικισμός, η κατοίκηση του οποίου έπαυσε σε κάποια χρονική στιγμή για διάφορους λόγους.

Η εγκαταλελειμμένη Ελεούσα Ρόδου στην Ελλάδα.

Οι αιτίες εγκατάλειψης μπορεί να σχετίζονται με λοιμούς, πείνα, πολέμους, κλιματικές αλλαγές, περιβαλλοντικές καταστροφές, κατασκευές τεχνικών έργων, ενώ σε άλλες περιπτώσεις συντρέχουν ειδικοί λόγοι. Στην Ινδία, για παράδειγμα, η πείνα που έπληξε τη χώρα κατά τον 18ο αιώνα, προκάλεσε εκτεταμένη ερήμωση οικισμών, ενώ στο Ισραήλ και τη Λωρίδα της Γάζας παρουσιάστηκε παρόμοιο φαινόμενο κατά την εμπόλεμη περίοδο 1948-49. Σημαντικός παράγοντας που οδηγεί στην ερήμωση είναι και το φαινόμενο της αστυφιλίας, καθώς και οι δυσκολίες διαβίωσης λόγω της απομονωμένης θέσης του εκάστοτε οικισμού.

Ο εγκαταλελειμμένος οικισμός της Kuldhara στην Ινδία.

Όσον αφορά στην Κύπρο, το φαινόμενο της εγκατάλειψης χωριών/τοποθεσιών πάει πολύ πίσω στον χρόνο. Στο πρόσφατο παρελθόν του νησιού, η εγκατάλειψη παρατηρείται κυρίως στο διάστημα 1960-1975 και σχετίζεται ως επί το πλείστον με τις δικοινοτικές ταραχές και την Τουρκική Εισβολή.

Συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των εγκαταλελειμμένων χωριών ήταν πρώην τουρκοκυπριακά ή μικτά (με τουρκοκυπριακή πλειοψηφία), οι κάτοικοι των οποίων, κατά την περίοδο των ταραχών, μεταφέρθηκαν σε γειτονικά χωριά που λειτουργούσαν ως θύλακες και αργότερα, κατά την Εισβολή, μετακινήθηκαν αναγκαστικά στο βόρειο τμήμα του νησιού. Σε άλλες περιπτώσεις, οι κάτοικοι εγκατέλειπαν τα μέρη τους κατευθυνόμενοι στα αστικά κέντρα προς αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης.

Γεροβάσα-Τρόζενα στην Κύπρο (Φώτο: Olesia Ghohabi)

Ο αριθμός των «χωριών-φαντασμάτων» αγγίζει στην ελεύθερη Κύπρο τα (περίπου) 70. Αν θέλεις εναλλακτικές εκδρομές, σού βρήκαμε μερικά γνωστά και κάποια λιγότερο γνωστά εγκαταλελειμμένα χωριά του νησιού. Στο ράδιο (επιβάλλεται να) παίζει το «Μιλώ με τα ψηλά, τ' απάτητα βουνά».

Άγιος Σωζόμενος

Ο Άγιος Σωζόμενος εγκαταλείφθηκε για πολιτικούς λόγους, κατά τις δικοινοτικές ταραχές του 1964, και έκτοτε παραμένει εγκαταλελειμμένος. Το χωριό βρίσκεται λίγα χιλιόμετρα έξω από τη Λευκωσία ανάμεσα στα χωριά Ποταμιά και Γέρι. Κατά την απογραφή του 1960, ο οικισμός αριθμούσε 172 Τουρκοκύπριους και 25 Ελληνοκύπριους κατοίκους. Το 1958, οι Τουρκοκύπριοι κάτοικοι υιοθέτησαν την ονομασία Arpalık, που σημαίνει «τόπος του κριθαριού».

Οι σχέσεις μεταξύ των δύο κοινοτήτων στο χωριό ήταν ανέκαθεν φιλικές, αλλά ένα συμβάν υποκινηθέν από ομάδα Τουρκοκυπρίων εθνικιστών, τον Φεβρουάριο του 1964, οδήγησε στον θάνατο πέντε Ελληνοκυπρίων και ενός Τουρκοκυπρίου. Μετά το εν λόγω συμβάν και την όξυνση των σχέσεων, οι κάτοικοι εγκατέλειψαν το χωριό οριστικά και μεταστεγάστηκαν στα γειτονικά χωριά Λουρουτζίνα και Ποταμιά.

Το 1968 επέστρεψαν τρεις οικογένειες, ενώ το 1974 οι λιγιστοί κάτοικοί του μετακινήθηκαν για δεύτερη φορά στο χωριό Αργάκι, στην επαρχία Μόρφου. Σήμερα, το μόνο κτήριο που στέκει όρθιο είναι η εκκλησία του Αγίου Σωζομένου, ενώ κοντά βρίσκονται τα ερείπια της γοθτικής εκκλησίας του Αγίου Μάμαντος, κτίσματος του 16ου αιώνα.

Σύφυλλος & Παλλούρα

Για τον Σύφυλλο κάναμε αναφορά και σε προηγούμενό μας άρθρο. Πρόκειται για εγκαταλελειμμένο οικισμό κοντά στο χωριό Κάτω Μόνη, της επαρχίας Λευκωσίας, που δημιουργήθηκε από κατοίκους της Άλωνας και της Πλατανιστάσας πριν από εκατοντάδες χρόνια. Οι κάτοικοι των χωριών αυτών κατέβαιναν στον Σύφυλλο, για να βρίσκονται κοντά στις καλλιέργειές τους. Σήμερα, η τοποθεσία αποτελείται από 28 ερείπια κατοικιών, στις οποίες φαίνεται ξεκάθαρα η αρχιτεκτονική που συναντάται κυρίως στις ημιορεινές περιοχές του νησιού.

Φώτο: Patinio's Blog

Ο οικισμός της Παλλούρας βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από τον οικισμό του Συφύλλου. Πρόκειται για γη κατοίκων της Πλατανιστάσσης, οι οποίοι έφθαναν στην Παλλούρα κατά του χειμερινούς μήνες, για να καλλιεργούν τα χωράφια τους και να βόσκουν τα κοπάδια τους. Σήμερα, στον οικισμό υπάρχουν μόνο ερείπια, ενώ έχουν χτισθεί κάποια αγροτικά υποστατικά.

Παλαιό Λειβάδι & Παλαιά Δήμματα

Η περίπτωση των δύο αυτών χωριών παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Τοποθετημένα σε δασικές περιοχές της Πάφου, εγκαταλείφθηκαν την εποχή του εθνοαπελευθερωτικού αγώνα του 1955-59 υπό τις διαταγές των Άγγλων αποικιοκρατών. Τα παλαιά Δήμματα αρχικά ήταν βοσκότοπος, στην περιοχή της σημερινής Χρυσοπατερίτισσας πάνω από τον Πωμό, όπου ένα ζευγάρι έκτισε το σπίτι του, για να βόσκει τα ζώα του. Σταδιακά το χωριό μεγάλωσε και έφθασε να φιλοξενεί 14 οικογένειες.

Τόσο τα παλαιά Δήμματα όσο και το Παλαιό Λειβάδι ερημώθηκαν, όταν η αγγλική Κυβέρνηση εξανάγκασε τους κατοίκους τους να φύγουν με πρόσχημα την προστασία των δασικών εκτάσεων από την ανθρώπινη δραστηριότητα. Στην

πραγματικότητα, οι Άγγλοι ήθελαν να καταστείλουν τον κίνδυνο συσπείρωσης των Κυπρίων στα χωριά αυτά, αφού λόγω της απομονωμένης τους θέσης συχνά γίνονταν καταφύγια ανταρτών ή φυγόδικων.

Οι κάτοικοι του Παλαιού Λειβαδιού μεταφέρθηκαν στη Μόρφου, όπου ίδρυσαν το Νέο Λειβάδι Μόρφου, ενώ το παλιό χωριό απαλλοτριώθηκε και ερημώθηκε. Οι δε κάτοικοι των Παλαιών Δημμάτων μεταφέρθηκαν σε παραθαλάσσια περιοχή της Πάφου, όπου ίδρυσαν τα Νέα Δήματα.

Παρσάτα & Δράπια

Στην ορεινή περιοχή Λάρνακας, τα γειτονικά χωριά Δράπια και Παρσάτα εγκαταλείφθηκαν σταδιακά κατά το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα, λόγω της γεωγραφικής τους απομόνωσης. Η Παρσάτα είναι κτισμένη στην κορυφή του λόφου που δεσπόζει της κοιλάδας του Βασιλοπόταμου, ενώ στα νότια του οικισμού υπάρχει ένας νεόδμητος μικρός ναός, αφιερωμένος στην Παναγία την Οδηγήτρια. Μετά την εγκατάλειψη του οικισμού αρκετοί από τους κατοίκους του μετακινήθηκαν στο γειτονικό χωριό Ορά. Σύμφωνα με μαρτυρίες, κάτοικοι της Οράς εις ανάμνηση του χώρου, όπου έζησαν κάποτε οι πρόγονοί τους, μαζεύονται μια συγκεκριμένη ημερομηνία στο εγκαταλελειμμένο χωριό και διασκεδάζουν στην εξοχή.

Παρσάτα (Φώτο: Patinios's Blog)

Ο οικισμός της Δράπιας είναι χτισμένος στους πρόποδες του λόφου, πάνω στον οποίο είναι χτισμένη η Παρσάτα. Φαίνεται ότι στην περιοχή και συγκεκριμένα στο

τοπωνύμιο Ζευγαλατιό υπήρχε εκκλησία της Αγίας Μαρίνας. Τα δύο χωριά κτίστηκαν περίπου την ίδια χρονική περίοδο, για να εξυπηρετήσουν τον ίδιο σκοπό που ήταν (κυρίως) η φιλοξενία των εργατών και των μηχανικών που εργάζονταν στα γειτονικά μεταλλεία της Καλαβασού.

Δράπια (Φώτο: Patinios's Blog)

Βροδίσια

Εμφανίζεται και ως Βροΐσια ή Φρόδισια και βρίσκεται στο δάσος της Πάφου, ανάμεσα στον Κάμπο της Τσακίστρας και τον Πύργο Τυλληρίας. Πριν από το 1964, κατοικούνταν αποκλειστικά από Τουρκοκυπρίους, οι οποίοι κατά τη διάρκεια των μαχών της Τηλλυρίας, το 1964, εκτοπίστηκαν στους τουρκοκυπριακούς θύλακες του Λιμνίτη και των Κοκκίνων. Εκεί έμειναν μέχρι το 1975, οπότε και μετακινήθηκαν στα χωριά Ποταμός του Κάμπου, Καραβοστάσι και Ξερό.

Φώτο: *Cyprus Walks Etc*

Φοίνικας

Ο Φοίνικας, εκ των γνωστοτέρων εγκαταλελειμμένων χωριών του νησιού, βρίσκεται στην επαρχία Πάφου, τρία χιλιόμετρα από την Αναρίτα, κατά μήκος του φράγματος του Ασπρόκρεμμου. Επί Φραγκοκρατίας ο οικισμός ονομαζόταν «Commandaria Della Finicha». Πριν από το 1974 κατοικούσαν στο χωριό μόνο Τουρκοκύπριοι, οι οποίοι το εγκατέλειψαν μετά την Τουρκική Εισβολή και έκτοτε παραμένει ακατοίκητο. Αρκετά, μάλιστα, από τα κτίσματά του είναι σήμερα μισοβυθισμένα στο φράγμα του Ασπρόκρεμμου.

Φώτο: Andreas Poli

Βίκλα

Το χωριό Βίκλα στην ορεινή επαρχία Λεμεσού εγκαταλείφθηκε σχετικά πρόσφατα, καθώς κατά την τελευταία απογραφή του 1982 αριθμούσε έξι κατοίκους. Κύριος λόγος εγκατάλειψης του οικισμού ήταν το φαινόμενο της αστυφιλίας, η οποία σταδιακά οδήγησε σε αποδυνάμωση της κυπριακής υπαίθρου. Στην κορυφή του λόφου, επί του οποίου είναι κτισμένο το χωριό, βρίσκεται το μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Ελεήμονος, από το οποίο σώζεται σε καλή κατάσταση μόνο το

Καθολικό. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι το κατά τα άλλα εγκαταλελειμμένο χωριό της Βίκλας, έχει αξιοποιηθεί τουριστικά, αφού στην περιοχή χτίσθηκε γήπεδο γκολφ.

Γεροβάσα-Τρόζενα

Για τη Γεροβάσα-Τρόζενα αναφερθήκαμε, επίσης, σε προηγούμενό μας άρθρο. Πρόκειται για δύο χωριά της επαρχίας Λεμεσού, κοντά στο χωριό Άρσος, τα οποία είναι σχεδόν ενωμένα, δίνοντας την εντύπωση ότι αποτελούν μία κοινότητα. Η Τρόζενα κατοικούνταν από Ελληνοκυπρίους, ενώ η Γερόβασα από Τουρκοκυπρίους με τις δύο κοινότητες να συμβιώνουν αρμονικά. Οι δικαιοδικές ταραχές του 1963-64 και μετέπειτα η Τουρκική Εισβολή οδήγησαν στη σταδιακή εγκατάλειψη των χωριών και τελικά στην ερήμωσή τους.

Φώτο: Olesia Ghohabi

Πετροφάνι

Πρόκειται για αμιγώς τουρκοκυπριακό χωριό, το οποίο βρίσκεται στην επαρχία Λάρνακας. Απέχει περί τα τρία χιλιόμετρα από το χωριό Αθηαίνου, το οποίο είναι στα βορειοανατολικά του. Η ερήμωση του χωριού ήταν για ακόμη μια φορά αποτέλεσμα της Τουρκικής Εισβολής, αφού οι Τουρκοκύπριοι κάτοικοί του εξαναγκάστηκαν να το εγκαταλείψουν και να μετοικήσουν σε χωριά του βορείου τμήματος του νησιού. Η μεταφορά τους έγινε το 1975 και έκτοτε το χωριό παραμένει εγκαταλελειμμένο. Οι Τούρκοι κάτοικοί του το ονόμαζαν Esendag, που σημαίνει «υγιές». Πάντως η ελληνική ονομασία του οικισμού υποδηλοί την ύπαρξή του ήδη κατά τα βυζαντινά χρόνια, ενώ φαίνεται ότι σε αυτό εγκαταστάθηκαν Τούρκοι μετά την κατάκτηση του νησιού από τους Οθωμανούς (1570-71), εκτοπίζοντας σταδιακά τον ελληνικό πληθυσμό του.

Φώτο: Χρυστάλλα Τζιακούρη

Σουσκιού

Πρόκειται, επίσης, για τουρκοκυπριακό χωριό, 22 χιλ. νοτιοανατολικά της πόλης της Πάφου, το οποίο εγκαταλείφθηκε από τους κατοίκους του μετά την Εισβολή του 1974. Στο χωριό υπάρχει σημαντικός αρχαιολογικός χώρος, ο οποίος χρονολογείται στα προϊστορικά χρόνια, ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και ένα λαξευτό κελί ασκητή, που θεωρείται ότι είναι η παλαιά εγκλείστρα του αγίου Νεοφύτου. Στην περιοχή βρίσκεται, επίσης, η εκκλησία των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης που είναι κτίσμα του 16ου αιώνα.

Πηγή: city.sigmalive.com